

Rašytojas, mokslininkas, kultūrininkas Juozas Tininis

Parengė Valerija Tininaitė

Juozo Tininio artimieji (iš kairės): broliai Jonas ir Jurgis, sesuo Ona su vyru, tėvai Uršulė ir Juozas.

Atgavus Nepriklausomybę į Lietuvą ėmė grįžti Lietuvoje kartais mažai žinomų, primirštų kultūrininkų, literatų, visuomenės veikėjų vardai. Vienas iš jų – rašytojas, žymus kultūros žmogus, kalbininkas, su didele meile puoselėjęs lietuvių literatūrą svetur, Los Andželo (Los Angeles) UCLA lietuvių kalbos dėstytojas Juozas Tininis, kilęs iš Panemunėlio valsčiaus Raizgynės kaimo.

J. Tininis gimė 1907 m. lapkričio 4 d. Turėdamas gerą atmintį ir kantrybę dirbti, noriai siekė mokslo. 1928 m. baigė Rokiškio gimnaziją ir išstojo į Lietuvos universiteto (vėliau VDU) Teologijos–filosofijos fakultetą, studijavo senovės kalbas ir pedagogiką (baigė 1935 m.). Gavo gimnazijoje mokytojo vietą – Joniškio gimnazijoje dėstė lotynų ir prancūzų kalbas. 1938 m. rėvyko į Prancūziją ir Nansi (Nancy) universitete studijavo prancūzų kalbą ir literatūrą.

1944 m. pasitraukė iš Lietuvos. 1944–1949 m. dirbo Tiubingeno–Pfulingen (Tübingen–Pfullingen) lietuvių gimnazijos mokytoju, tenykščiame universitete dar studijavo graikų kalbą ir literatūrą. 1949 m. emigravo į Australiją. Dirbo fizinių darbų. Daug prisidėjo prie Sidnėjaus (Sydney) lietuvių rašytojų klubo „Plunksna“ steigimo ir Jame aktyviai dalyvavo.

1954 m. persikėlė į JAV ir apsigyveno Los Andželo mieste. Ten išsijungė į lietuvių bendruomeninį gyvenimą ir kultūrinę veiklą. Buvo pakviestas į „Lietuvių

METRAŠTININKAS

JUOZO TININIO PĒDSAKAI

Los Andželo dailiuų menų klubas veiklą pradėjo 1956 metų gegužės 26 dieną. Jame yra įvairių meninių polinkių asmenų. Kai kas sako, esą beveik nuostabu, kad per 40 bendros veiklos metų nesusipykome, nekeitėme tradicinės tvarkos.

DMK susirinkime 1996-ujų spalio 19 dieną klegėjo linksmi narių ir kviečių svečių balsai.

Šiuo metu pirmininkaujantis Algirdas Gustaitis kalbėjo apie labiau pasirciškusius narius. Prisiminti nesenai mirusieji. Kokia bus tolesnė DMK veikla? Per keletą dešimtmecių savaip judėjome, krutėjome. Įrodymas - Dailiuų menų klubo metraščiu šešios didelės knygos, pilnos nuotraukų, įrašų, pasiskymų. Tėra originalai, kuriuos saugo Metraštininkas. Vertėtų juos išleisti, kad lai-

kui bėgant nedingtų. Čia rašoma apie dabartinę Lietuvą, Švietimo ministeriją, kultūrą norinčius puoselėti pavienius asmenis.

Kvietimuose buvo parašyta: prisiminkime 1971 m. rugpjūčio 2 dieną tragiskai per autokatastrofą žuvusį Juozą Tininį.

1955-ujų gegužės mėnesį atvykės iš Čikagos į Los Andželą, Algirdas Gustaitis jautėsi vienišas. Iš "Lietvių dienų" redakcijos Bernardas Brazdžionis ir Juozas Tininis, baigę dienos triūsa, čia užkasti, pasivaikščioti. Greta čiau nedrąsiai, nesimaišydamas jiems po komom. Kalbėjome, kad reikėtų įstegti įvairių sričių lietuvių menininkų sambūrį. Juozas Tininis, nesenai atvykės iš Australijos, prisiminė tenai veikiantį Plunksnos klubą. Nutarta burti ne vien literatus. Kurį laiką bendravome neturėdami pavadinimo. Juozui Tininiui

pasiūlius, nutarėme sambūriui duoti šiek tiek išpūstą Dailiuų menų klubo vardą. Staigi J. Tininio mirtis jo veiklą nutraukė, bet atmintis mumysc tebėra gyva, pilna pagarbos kukliam, maloniam, kūrybingam kolegai. Gimės Lietuvoje 1907 m. lapkričio 4 d., jis palaidotas Los Andžele, Kalifornijoje. (Lietvių enciklopedijoje paskelbta, kad Tininis gimės 1911 metais. Tai korcktūros klaida.)

Jis mokėjo kletą svetimų kalbų, vertė iš jų lietuvių kalbon. Garsiam UCLĄ universitetą, Los Andželos vakarinėje dalyje, dėstė lietuvių kalbą. Sykį Juozą gerokai nustebinau, atnėšęs patikrinti, pakritikuoti savo sudarytą Lietvių kalbos medžio brėžinį, kurį buvau pradėjęs studijuodamas lituanistiką Vilniaus universitete. Tuometiniai mano profesoriai lituanistai neturėjo tvirtos nuomonės, kada susidarė lietuvių kalba.

Juozas žiūrėjo, žiūrėjo netikėdamas, kad tokį brėžinį turi rankosc, ir prašė palikti porai savaičių. Po kelių savaičių grąžino su ne-

didelėm pastabom, nicko iš esmės nekeičęs. Dar kiek patikslinęs, paskelbiu "Tikrojoje Lietuvoje" (Čikaga, 1983), pric̄ tai panaudojės leidinčlyje anglų kalba "200, 000, 000 and Lithuania" (1971 ir 1976).

Juozas Tininis gerai mokėjo graikų kalbą. Keletą metų jo prašiau, kad parašytų lietuvių kalba knygą apie graikų ir lietuvių kalbas, jų panašumus. Lietuvius lituanistus reikėtų siųsti studijuoti ne į Vokietiją, Rusiją ar Lenkiją, bet į Graikiją. Taip pat galima būtų prašyti, kad Lietuvos universitetai ar Švietimo ministerija kviečių graikus lituanistikos studijuoti. Daug nežinomų dalykų paaiškėtų. Tokio pobūdžio knygą Juozas Tininis buvo pradėjęs rašyti, bet staigi mirtis išdraikė lapus. Jis taip pat buvo pradėjęs rašyti romaną (ar ilgesnę novelę) apie Barborą Radvilaitę.

ALGIRDAS GUSTAITIS

Literatūrinis pabendravimas su Juozu Tininiu

Su antikinės literatūros gerbėju ir jos poezijos vertėju Juozu Tininiu mane suvedė laikas dar Lietuvos universitete Kaune. Jis, aukštaitis, buvo baigęs Rokiškio gimnaziją tais pačiais 1928 m., kaip ir aš Linkuvos gimnaziją. Tad netrukus po to pasirodėme ir susipažinome Teologijos-filosofijos fakulteto auditorijoje. Jis studijavo antikines graikų ir lotynų kalbas, tad laikėsi kiek atokiau nuo naujasių kalbas studijuojančių. Vis dėlto dažniau susitikdavome "Šatrijos" susirinkimuose, kur jis paskaitydavo poezijos vertimų iš graikų ir lotynų kalbų. Jo sklandžių ir dalykiškai išverstų eileraščių būdavo miela paklausyti.

Kad J. Tininis bus kada nors ir prozinės literatūros rašytojas, tada nė nepagalvodavom. Žinojom jį tik kaip vertėją. O kalbų jis mokėsis gana daug, jų išmokęs bene dešimt, ir galėdavęs versti tiešiog iš tų kalbų be pašalinės pagalbos. Taipgi žinojau, kad Tininis rašo ir eileraščius, bet į poetus jis nebeišejo. Turbūt jau anksti bus pajutęs, kad prozine kūryba galės geriau pasireikšti. O poetinio ir lyrinio elemento galima pajusti ir jo beletristiniuose raštuose.

J. Tininis, kaip retas kas, buvo didžiai pamileš literatūros mokslo studijas: jas gilino ne tik Lietuvoj, bet ir Vokietijoj, Austrijoj, Prancūzijoj. Austrijoj buvo parašęs ir disertaciją apie Lukrecijų, bet doktorato nebesiekė.

Lietuvos mokytojo darbų dirbom netoli ese vienas nuo kito; jis Joniškio gimnazijoje dėstė lotynų ir prancūzų kalbą, tad netoli Šiaulių, kur buvau išskiręs su vokiečių kalba berniukų gimnazijoje. Bet susitikimams tada tebuvo reta proga. Mus suartino (po daugelio metų) Amerika. Kai aš pasinešiau į jos pusę, Tininis tuo pat metu leidosi į Australiją. Ten išdirbęs 5 metus fizinių darbų pagal sutartį, į Ameriką atvyko 1954 m. Pasirinko ir švelnesnį klimatą Kalifornijoje, apsigyvendamas Los Angeles mieste. Gal kad dar nebuvo pripratęs prie naujo gyvenimo stiliaus ir aplinkybių, viename laiške man rašė: "Amerika esu nusivylęs, nes čia turiu keturis kartus sparčiau dirbt

negu Australijoje, kur gyvenau žymiai kultūringiau negu čia. Ten ir europinės kultūros daugiau negu čia. Atvažiavau tik kviečiamas giminį ir gailiuos tai padaręs... Australijoje galima gyventi ekonomiškai ne blogiau kaip Amerikoje. Ten pragyvenimas nepalyginamai gerasnis, t. y. pigesnis, socialinis aprūpinimas puikus, ir daug kitų gerų dalykų".

Vasaros atostogų metu, kai tik nuvažiuodavau į Kaliforniją, būdavo progos ir asmeniškai su Juozu susitikti ir plačiau pasikalbėti literatūrinėmis temomis. Ėjo jis tada vienos didelės įmonės prižiūrėtojo pareigas, buvo atitinkamai apsiginklavęs, lyg koks senovės graikų laikų karys. O buvo mielas ir smagus bičiulis, mėgęs lengvą, moderuotą humorą. Buvo jis tada išsijungęs ir į A. Skiriaus leidžiamų "Lietuvijų dienų" redakcinių kolektyvą, buvo literatūros skyriaus redaktorius, rančia rankon dirbęs su Bern. Brazdžioniu. Per jo rankas perėjo ne vieną mano eiléraštis, vertimas ar straipsnis tam žurnalui. Tada jis jau buvo pradėjęs reikštis ir kaip rašytojas prozininkas. Po dviejų kritikos palyginti palankiai sutiktų novelių rinkinių J. Tininis išleido ir pirmajį savo romaną "Dailininko žmona", kur apstu autoriaus pergyventos australiškos egzotikos. Šalia humoroo ir groteskos jaučiama ir poetinė nuotaika, atliepanti dar iš ankstyvojo meto kurtą poeziją. Tad mielai parašiau to romano recenziją "Darbininke" (1971 m.), už ką Juozas buvo didžiai dėkingas, lygiai kaip ir už "Anykščių šilelio" jo suredaguoto anglisko vertimo recenziją. Džiaugėsi už "puikų ir kritiską" įvertinimą. Iš savo pusės J. Tininis "Tėviškės žiburiuose" recenzavo mano paruoštą antologiją "Nemarioji žemė", nepeiktinai įvertindamas ir A. Dulskio vertimus (jam dar nesužinojus, kad tai buvo paties antologijos redaktoriaus slapyvardis "padidinti" vertėjų skaičiui).

Kai J. Tininis pradėjo dėstyti lituanistiką Kalifornijos universitate, o aš tą darbą jau keleris metus buvau dirbęs Columbia universitete New Yorke, prasidėjo nemažas susirašinėjimas šių studijų reikalais. Tą darbą jis išdirbo penketą metų. Didžiai gaila, kad toks kūrybinis, mokslingas ir amžių teipusėjės kolega turėjo taip tragiskai žuti autokatastrofoje Kalifornijos kalnuose vienos išvykos metu 1971 m. rugpjūčio 2 d. Jo atminimą deramai pagerbė Bern. Brazdžionis, išleidamas velionio romano užuomazgos ir vertimų knygą "Laiškai Andromachai", kurią aptariau "Darbininke" (1974 m.).

Ilsisi J. Tininis Los Angeles Kalvarijos kapų mauzoliejuje Gasparo Veličkos ir Mykolo Biržiškos kaimynystėje.

— — —

Nemaža J. Tininio kūrybos dalis liko rankraščiuose. Tiesa, prozos ir poeziros vertimai bei nedidelis meilės romanras laiškų forma jau 1973 metais B. Brazdžionio rūpesčiu buvo išleisti atskira knyga. Knygos "Laiškai Andromachai" pabaigoje B. Brazdžionio pažymėta: "Šis leidinys tebūna prie lentos mauzoliejuje tartum gėlių puokštę — leidėjo dėkingumo išraiška už darbą "Lietuvių Dienų" žurnale ir draugo ženklas neužmirštamos, ištikimos bičiulystės, kuri mudu jungė daugelį metų". Belieka viltis, kad dar sulaiks skaitytojų ir trečiasis novelių rinkinys "Neatskleista paslaptis", likęs rankraštyje. Ant jo — 1971-ųjų, J. Tininio mirties metų data.

Būta sumanymo parašyti ir autobiografinį romaną, taip pat romaną apie Emiliją Pliaterytę. B. Brazdžionio teigimu, liko nesutvari-kyti ir lyginamujų kalbų žodyno bei studijos metmenys: graikų ir lietuvių, lotynų ir lietuvių kalbos. "Pastarasis veikalas buvo J. Tininio svajonė, jo viso mokslinio darbo vainikas, vienintelis tos srities, autoriaus slapta užuomina, turėjęs jam suteikti vardą pasaulinio mas- to lingvistų tarpe. Deja, rankraštis (kaip ir daktaro laipsniui diserta- cija) žuvo, jo asmeninį turtą (nepalikus testamento) ir knygyną ad- ministracijai nusavinus ir vėliau iš varžytinių išpardavus, o daugelį rankraščių bei užrašų išmetus į šiukšlyną..."

— — —

Likimo ironija: neskubama leisti Lietuvoje Juozo Tininio knygų, kol kas dėžėse tebeguli Bernardo Brazdžionio išsaugoti rašytojo ir mokslininko archyvai.

1995 m. balandis

Mūsų žemiečiai

Jo gyvenimas vertas knygos

Renkant kraštotyros medžiagą apie Panemunėlio apylinkę, pavyksta atskleisti vis naujų faktų, seniai užmarštyje likusias talentinges ir amenybes. Viena jų - lietuvių išeivijos rašytojas Juozas TININIS.

Gimtasis rašytojo kaimas - Reizgynė. Jis - pirmasis sūnus šeimoje, pasaulį išvydęs 1907 m. lapkričio 4 d. Vėliau jo tėvali persikėlė į Vieversėnės kaimą Obelių apylinkėje. Juozas gimtinę paliko devynerių metų.

Pats išėjęs pirmųjų gimnazijos klasių kursą, J.Tininius lankė tik paskutiniąsias Rokiškio gimnazijos klasės. Balėja 1928 m. ir įstojo į universiteto Teologijos - filosofijos fakultetą. 1936 - 1944 m. dirbo

Joniškio gimnazijoje lotynų - prancūzų kalbų mokytoju. Laiškai mėgo mokytis užsienio kalbų. "Juozas per pačią šienapjotę, atostogaudamas ir padėdamas dirbtį, nepaleisavo užrašų. Vis kartodavo ir kartodavo svetimos kalbos žodžius. Visiems susėdus pailsėti, užtraukdavo mėgiamiausią dainą "Išėjau mandravot, sau laimės paleškot..." - iš tėvų girdėtus ir savo atmintyje saugomus prisiminimus pasakojo brolio Jo-

no dukra Skaistė Tininytė - Valčienė.

1938 m. J.Tininius Nancy universitete studijavo prancūzų kalbą ir literatūrą. 1944 m., baigiantis karui, jaunas mokytojas emigravo į Jugoslaviją, vėliau - į Vokietiją. Gyveno Tiubingene ir jo universitete studijavo graikų kalbą ir literatūrą. 1948 m., pasiamaudės laivo darbininku, išvyko į Australiją. Nuo 1954 m. iki pat tragiškos mirties gyveno JAV, Los Andžele. "Lietuvių dienų" žurnalas jį pakvietė literatūrinės dalies redaktoriumi. Miebai rašydavo koncertų recenzijas, dailės parodų aprašymus.

Pačius gražiausius prisiminimus, nors nė karto dėdės nemačiusi, savo atmintyje saugo brolio Jono dukra Skaistė Valčienė. Jos kuklame archyve - nuotraukos, įvairių straipsnių lēkarpas, atsiustos iš JAV, dėdės rašytį atvirukai iš įvairių kelionių. Juos suartino laškai, mellė menui, literatūrai. Dédei Juozui ji siuntė J.Paukštello, M.Sluckio, J.Baltušio, J.Avyžiaus romanus. Skaistės bibliotekoje rasime Vakarų Europos dailės istorijos rinkinių, moderniojo meno albumų. Juos dovanovo rašytojas J.Tininiis.

Nuo gimnazijos dienų J.Tininius priklausė ateitininkų sąjungai. Universitete buvo meno draugijos "Šatrija" narys, Los Andžele priklausė ateitininkams sendraugiams, Lietuvių Bendruomenės apylinkei, buvo aktyvus Dailiųjų menų klubo, Lietuvių rašytojų draugijos ir Žurnalistų sąjungos narys.

Vis nesimatė pabaigos mokslams. Los Andžele išklausė retorikos kursą. Vieinos universitete gilio lotynų studijas ir parašė disertaciją apie Lukrecijaus kūrybos estetiką.

Prozininkai dažniausai brėsta antros gyvenimo pusės dešimtmeciais. Juozo Tininio talentas visu grožiu atskleidė 60 - mečiui artėjant. Savo literatūrinį kelią jis pradėjo vertimais dar Lie-

tuvėje. Pirmasis originalus bandymas buvo novelė "Našlė". 1957 m. išėjo novelių rinkinys "Sužadėtinis". 1970 m. dienos šviesą išvydo romanas "Dailininko žmona", po metų - novelių rinkinys "Paskandintas žiedas".

Praėjus porai metų po rašytojo mirties, bičiuliai išleido jo knygą, kurią sudarė "Laiškai Andromachai" ir prozos bei poezijos vertimai. B.Brazdžionis pridėjo "Žodžiai skaitytojui", kuriami rašė: "Laiškai Andromachai" yra autoriaus bandymas parašyti mielės romaną laiškų forma. Tokia forma literatūroje ne naujiena, bet šio romano autorius turėjo dvigubą tikslą: aprašyti įvairiausiai laikais jo lankytas Europos žymias istorinės vietoves ir kartu sumegzti, atskleisti ir pavaizduoti vienos mielės istoriją".

1971 m. rugpjūčio 1 d. rašytojas Juozas Tininis buvo pulkios nuotaikos. Prasidėjo 4 savaičių atostogos. Vis kartojo, kad nori pailsėti. Dailiųjų menų klubo susirinkime buvo tarytum svečias, nes mintimis gal jau keliaavo po gražiąjį Kaliforniją. Tarė žodį, kitą, ir nieks negalėjo atspėti, kad ši popietė tarp klubo narių jau paskutinė", - prisiminė V.Pržigintas. Rugpjūčio 2 d. 200 mylių nuo Los Andželo rašytojas žuvo autokatastrofoje.

Rankraščiuose liko pluoštas novelių, romano fragmentas, medžiaga romaniui apie E.Pliaterytę, disertacija (vokiškai), graikų, lotynų bei lietuvių kalbų palyginimo studijos metmenys, periodikoje - daug vertimų, kelionių įspūdžių, straipsnių, recenzijų.

Norint aptarti Juozo Tininio literatūrinį įnašą ir gyvenimą, relikėtų parašyti ištisą knygą. Visas jo gyvenimas buvo kupinas veiklos.

V.ALEKNIENĖ
Panemunėlio
muziejaus vedėja

Spalio 7 muziejinkai iš LA korespondento Šiauliuose Leono Peleckio perėmė dr. Juozo Tininių - rašytojo, vertėjo, mokslininko, senųjų kultūrų ir kalbų specialisto - archyvą. Jame - rankraščiai, dokumentai, laiškai, nuotraukos, magnetofoniniai įrašai - knygos, iškarpos iš žurnalų, laikraščių ir kt. Kol šiu metų pavasarį pateko į Lietuvą, archyvas sanguotas poeto Bernardo Brazdžionio namuose JAV, Kalifornijoje. Bėndromis pastangomis buvo ieškoma, kas galėtų pasirūpinti nuolatine ekspozicija ir archyvo sauga.

J.Tininių - artimą Bernardo Brazdžionio draugą ir kaimyną Jungtinėse Amerikos valstijose dar 1971 išsivedė greitkelio mirtis - kaip A.Škėma, A.Macku. Iš-

Sugr̄žo Juozo Tininio archyvas

Rokiškio krašto muziejuje bus atidaryta ekspozicija, skirta Juozui Tininiui

leistos 4 šio rašytojo knygos - dvi novelių ("Sužadėtinė" ir "Nuskandintas žiedas"), romaną ("Dailininko žmona"), poezijos, vertimų (pomirtinė knyga "Laiškai Andromachai", parengta spaudai B.Brazdžionio). Yra dar vienas novelių knygos rankraštis, nebaigtas autobiografinis romanas, lyginamasis žodynas, skirtas studentams, besidomintiems kalbotyra, suomių ir lietuvių kalbų, senojo ir naujojo romano, japonų, kinų, naujosios graikų literatūros tyrinėjimai. Nemažai dar nepublikuotų vertimų iš jvairių kalbų. Buves ilgametis, garsaus išeivijos žurnalo

lietuvių ir anglų kalbomis "Lietuvių dienos" literatūros redaktorius J.Tininius buvo ir Antano Baranausko "Anykščių šilelio" angliskojo teksto redaktorius.

Nors Juozas Tininius ilsisi tolimojoje Kalifornijoje - Los Angeles Kalvarijos kapų mauzoliejuje, gržta į tévynę jo darbai. Pirmają didelę jo kūrybos publikaciją netrukus pateiks naujas "Varpų" almanacho numeris. Nuo šiol dar vienžyniaus mūsų tautiečio gyvenimas ir kūryba bus prieinami ir literatūros tyrinėtojams bei mokslininkams.

Leonas Peleckis

Juozas Tininis - angliško "Anykščių šilelio" redaktorius

Poetas Bernardas Brazdžionis prieškalėdiame laiške papasakojo apie Juozą Tininį, pries porą dešimtmecią tragedių JAV žuvusį literatą. Jis buvo jo artimas draugas. Kilęs iš Rokiškio apskrities, Panemunėlio valsčiaus, Reizgynės kaimo. Yra nemažas šio literato, kultūrininko, mokslininko palikimo pluoštėlis. Bernardas Brazdžionis labai norėtų, kad "žymus kultūros žmogus grįžtų į savo giminę ir jo literatūrinis palikimas būtų patalpintas kokiamė muziejui, jei toks yra, ar bibliotekoje, kaip daroma kituose miestuose su savo krašto žmonių palikimais ir atminimais (pvz., Utens labai didžuoja savo Pulgiu Andriušu ir jo literatūriniu īnašu)".

Skaitytojams, be alyjo, įdomu, kas jis, Juozas Tininis.

Gimęs 1911 metais ir 1928-aisiais baigęs Rokiškio gimnaziją, J.Tininis studijavo VD universiteto teologijos-filosofijos fakultete (baigė 1935 m.) ir kalbas bei prancūzų literatūrą Nancy universitete, Prancūzijoje (1938 m.). Kuri laiką mokytojavo Joniškio gimnazijoje. Pasitraukęs iš Lietuvos, gyveno Tuenbingene (tenykščiame universitete dar studijavo graikų kalbą ir literatūrą), nuo 1949-ųjų - Australijoje, o 1954-aisiais persikelė į JAV.

Amerikoje J.Tininis gyveno B.Brazdžionio kaimynystėje, Los Andželė mieste. Čia aktyviai įsitrukė į šeiviškąjį kultūrinę veiklą, dirbo "Lietuvių dienų" žurnalo literatūrinės dalies redaktoriumi, buvo aktyvus Lietuvos rašytojų draugijos, Žurnalistų sąjungos, Dailiųjų menų klubo narys. Jis raše ir spausdino novelės, verstimus, straipsnius apie literatūrą, dailės parodas, koncertų recenzijas, skaitė paskaitas. Išvykęs į Austriją, Vienos universitete parašė disertaciją daktaro laipsnui gauti.

Beje, nors visi J.Tininio literatūros ir mokslo darbai atliki laisvalaikiu (pragyvenimui, kaip ir daugeliis išcivilių, užsidirbdavo fiziniu darbu), jie ne tokie jau menki: atskiomis knygomis išleisti net trys rinkiniai - "Sužadėtinė" (novelės), "Dailininko žinona" (romanas), "Nuskandintas žiedas" (novelės), na, o iš lituanistinių darbų ypač pažymėtinės jo redaguotas A.Baranauskio "Anykščių šilelio" lietuviškai angliškas leidimas (jam J.Tininis parašė ir išvadą). Yra ir neskelbtų darbų.

Porą dienų prieš tragedių mirti J.Tininis dalyvavo literatūriname vakare Santa Monikoje. Čia jis skaitė novelę "Proferansas mauzoliejuje". Novelėje vaizduojama, kaip naktį kapinėse trimis kortuotojams pasisiūlo į kompaniją ketvirtasis, kaip vėliau paaiškėja,

neseniai žuvęs katastrofoje. Oneturkus lėpanasų kapinių mauzoliejų buvo atvežtas autokatastrofoje žuvęs novelės autorius...

Juozas Tininis kurį laiką mokytojavo Šiaulių krašte (Joniškio gimnazijoje) ir jau vien todėl nusipelnė "Varpu" almanacho leidėjų dėmesio. Būtinai paruošime jam skirtą publicaciją. Tačiau (drauges su poetu B.Brazdžioniu) norisi iki galvo pasirūpinti šio įdomaus, talentingo žmogaus ir kūrėjo atminimu. Visų pirmą, vienuosi, kad atsilieps kas nors iš J.Tininio artimųjų. B.Brazdžionis rašo, kas Juozas turėjo du brolius - Jurgį (gyveno Obelių Vieversynėje) ir Joną (Obeliuose, Jablonskio 12), tačiau vargu ar jie dar gyvi. Tiesa, prleš dvidešimt metų, mirus Juozui Tininiui, poetas susirašlinėjo su Jono Tininio dukra Skalste, menininke, tuomet gyvenusia Šiauliuose, Klevu 15-4 (bandžiau ieškoti, deja, net tokio namo nebéra; korespondencija senokai nutrūkusi). B.Brazdžionis pažymi, kad retkarčiais spaudoje randas Vytauto Tininio rašinių ir manąs, kad gal ir šis žmogus yra giminaitis.

Dabar į Lietuvą grįžta užmirštų kultūrininkų, literatų vardai. Vienuosi, kad atsilieps ne tik Juozo Tininio artimieji, bet ir rokiškėnai, tūkrai galintys didžiuotis žymiu savo kraštiečiu.

Leonas Peleckis

Rašytojo palikimas

Juozas Tininis, žuvęs autokatastrofoje š. m. rugpiūčio 2 d., buvo kvalifikuotas klasinių kalbų ir literatūrų žinovas, tačiau savo žinių negalėjo pritaikyti nei Australijoje, kur gyveno iki 1954 metų, nei Amerikoje, Los Anže'e, kur prabėgo jo likęs gyvenimas ir kur jis žuvo. Tačiau aplieisti savo pamėgtos specialybės nenorėjo. Vienas iš darbų, kurie su ja J. Tininių rišo, buvo lyginamasis žodynėlis, skirtas studentams, be-

simokantiems kalbotyrą. Jam rašytojas skyrė keletus pastaruosius metus, deja, nespėjo užbaigti.

Rašytojo archyvuose rastas ir novelių rinkinys, kuris drauge su „Laiškų Andromėchais“ komplektu pateko Los Andželo lietuvių rašytojų žinion.

J. Tininis nepaliko testamento, tad visa medžiaga ir daugybė knygų vieneriems metams užkonservuota. Beje, kaip žinoma, rašytojas troško perduoti didelę savo turtingos bibliotekos dalį Vilniaus universitetui.

V. V.

ŽUVĘ RAŠYTOJAS JUOZAS TININIS

Rugpiūčio 2 d. kelyje iš Los Angeles į San Francisco automobiliu nciaimėje žuvo rašytojas Juozas Tininis. Susilaukus su priešinga kryptimi vaziausiu automobiliu, jis buvo vietoje užmuštas, o uraige su juo keliaus p. Strikaitiene buvo sunkiai sužeista.

Juozas Tininis buvo labai draugiškas žmogus ir aktyvus Los Angeles kolonijos narys, tad jo staigi mirtis nepaprastai skaudziai buvo išgyventa visų jo gausių bičiulių ir pažistamų. Ypač, kad dar lėpos 31 d. jis čia su gražiu pasisekimu dalyvavo literatūros vakare su kolegomis Antanu ir Aleksandra Gustaičiais, Bernar du Brazdžioniu ir Ale Rūta, o sekmadienį, rugpiūčio 1 d., — Dailiųjų menų klubo susirinkime.

J. Tininio laidojimo organizavimu rūpinosi jo artimas draugas poetas Bernardas Brazdžionis, kuris koplyčioje tarė ir pagrindinių atsisveikinimo žodį. Čia velionį Rašytojų draugijos vardu atsi sveikino ir jo senas bičiulis Bronys Raila, o Menininkų klubo — arch. E. Arbas, gi Kalvarijos kapinėse dar po trumpą nuoširdų žodį tarė eilė kitų organizacijų atstovų. Velionio palaiikai patalpinti Kalvarijos kapinių mauzoliejuje.

J. Tininis buvo gimus 1911 m. lapkričio 4 d. Reizgynės viensėdyje, Panemunėlio valsčiuje, Rokiškio ap. 1928 m. jis baigė Rokiškio gimnaziją, 1935 m. V. D. universitete filologijos skyrių. 1938 m. Nancy u-te studijavo prancūzų literatūrą,

1945-48 Tiubingeno u-te gilio graikų kalbos studijas, 1960 m. Vienos u-te studijavo lyginamąją kalbotyra.

Lietuvoje ir Vokietijos lietuvių gimnazijose jis mo kytojavo, o taip pat dėstė filologijos dalykus Kalifornijos universitete.

J. Tininis spaustino savo kūrinius literatūros žurnaluose, o 1957 m. išleido novelių rinkinį "Sužadētinė", 1970 m. — romaną "Dailininko žmona" ir tais pat metais novelių rinkinį "Pasakandintas žiedas". Jis dar yra palikęs naujausią novelių rinkinį rankraštį, dar nesuspėtą atiduoti spaudai.

Taigi vieskelių mirtis išsivedė jau tris mūsų rašytojus: Antaną Škemą, Algimantą Mackų ir darbą Juozą Tininį. Ir visus kūrybinus ir dar daug žadėjusius.

JUOZAS TININIS — VERTĖJAS

Pernai pirmieji vėl Nepriklausomoje Lietuvoje paskelbėme dalelę Juozo Tinino kūrybos, pasakojome apie rašytoją, kurio knygos ir rankraščiai literatūros kritikos dar neįvertinti.

J. Tininis buvo ne tik novelistas, romanistas, bet ir produktyvus vertėjas. Jo verstų kūrinių susidarytų solidus tomas. Dar "Sakalas" Lietuvoje yra išleidęs J. Tininio verstą romaną "Paulius ir Virginija", nemažai vertimų iš lotynų bei graikų (senųjų) literatūros paskelbta prieškarinėje periodikoje. Iš to, ką J. Tininis išvertė gyvendamas svetur, šis tas paskelbta jo pomirtinėje knygoje "Laiškai Andromachai", taip pat išeivijos žurnaluose ir laikraščiuose, kai kas dar rankraščiuose, o kai kas ir pražuvo. Pažymėsime tik kai kuriuos jo verstus autorius. Prioritetas, regis, atitektų Rabindranath Tagore (1861-1941), — yra išvertęs visą šio vieno geriausią indų rašytojų poezijos rinkinį "Pilnėjantis mėnuo", "Gitanžali" ir kt. Yra vertės ir kitą indų poetą — Kabirą (apie 1440-1518) bei tautiečių vadinančią Indijos lakštingalą Sarojini Naidu (1889-1949) — M. Gandžio sajūdžio už Indijos nepriklausomybę bendražygę. 1963-aisiais, Nobelio premiją gavus graikui Georgijui Selieriui, J. Tininis ypač susidomi naujaja graikų poezija, išverčia nemažą pluoštą bene dešimties žinomų autorų kūrinių. Tarp jų — Odisėjas Elytis (g. 1912), S. M. Papadakis (g. 1905), Gerasimas Markoras (1826-1911), Konstantinas P. Kavafis (1868-1933) ir kt. Tarp mėgiamų jo verstų kūrėjų — prancūzų poetas ir diplomatė, Nobelio literatūros premijos laureatas Saint John Perse, vokiečių rašytojas Johannes Bobrowski, žydų kilmės poetė, rašiusi vokiškai, Nobelio premijos laureatė Nelli Sachs, ispanų kilmės prancūzų poetas Jose Maria de Heredia, vokiečių poetas Ivan Goll ir netgi Aldona Gustas (Gustaitė), lietuvaite, poetė rašanti vokiškai.

SILVIJA PELECKIENĖ